

28.5.2024

POL-2024-77203

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 22.5.2024, asia HE 53/2024 vp

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt keskusrikospoliisilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi.

1. Lausuttavana oleva asia

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi. Laissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden vallitessa valtioneuvoston yleisistunto voisi päättää rajoittaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamista rajatulla osalla Suomen valtakunnanrajaa ja sen välittömässä läheisyydessä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Tarve rajoituspäätöksen tekemiselle todettaisiin yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Päätöksen voisi tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan.

Esityksen tavoitteena on tehokkaasti torjua maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista, vahvistaa rajaturvallisuutta ja varautua maahantulon välineellistämisen vakaviin tilanteisiin.

Keskusrikospoliisi lausuu asiassa seuraavaa.

2. Esityksen tavoitteet

Keskusrikospoliisi pitää nykyisessä turvallisuusympäristössä tarpeellisenä ja kannatettavana hallituksen esitystä ja sen tavoitetta torjua tehokkaasti maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista.

Keskusrikospoliisin jakaa esityksen käsityksen siitä, että turvallisuusympäristön muutos edellyttää muun muassa rajaturvallisuuden vahvistamista.

3. Turvallisuusympäristön muutos ja sen vaikutukset

Keskusrikospoliisi jakaa esityksestä ilmenevän tilannekuvan siitä, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja hyvin todennäköisesti pitkäaikaisesti.

28.5.2024

POL-2024-77203

Keskusrikospoliisi toteaa, että hybridivaikuttamisen tilanteissa poliisi on monissa tapauksissa ensimmäinen tilanteessa toimiva viranomainen. Keskusrikospoliisi korostaa lisäksi esitutinnan tarjoamia työkaluja selvittäessä epämääräisiä tapahtumia, osallisten taustoja sekä epäillyn teon motiivia, koska epäillyt hybridivaikuttamistilanteet täyttävät usein jonkin rikoksen tunnusmerkistön.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan keskusrikospoliisi on osallistunut tilannekuvan muodostamiseen kansainvälisen turvallisuuspoliittisen tilanteen vaikutuksista Suomen poliisin toimintaympäristöön ja sisäiseen turvallisuuteen. Myös itärajan välineellistetyn maahantulon alkamisesta saakka keskusrikospoliisi on ollut tiiviisti luomassa tilannekuvaa ilmiöstä ja sen heijastevaikutuksista Suomen sisäiseen turvallisuuteen, ja osallistunut vaikutusten torjuntaan viranomaisyhteistyössä.

4. Välineellistetyn maahantulon vaikutukset

Keskusrikospoliisi jakaa esityksen arvion siitä, että ulkoisen valtion vaikuttamisella voi olla pitkäaikaisia ja vakavia seurauksia Suomen viranomaisten tehtävien hoitamiseen sekä Suomen kansalliseen, ml. sisäiseen turvallisuuteen. Sisäistä turvallisuutta ei voi erottaa kansallisesta turvallisuudesta, vaan se on sen keskeinen osa-alue.

4.1. Poliisin tehtävät ja resurssit

Poliisin tehtävä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Keskusrikospoliisin erityiseksi tehtäväksi on säädetty muun muassa torjua kansainvälistä, järjestäytyntä, ammattimaista, taloudellista ja muuta vakavaa rikollisuutta. Välineellistetyn maahantulon tilanteessa poliisin tehtävissä korostuu sisäisen turvallisuus, ml. yleinen järjestys ja turvallisuus.

Välineellistetyn maahantulon tilanne voi sitouttaa merkittävästi poliisin, ml. keskusrikospoliisin, resursseja. Keskusrikospoliisi toteaa, että resursseja joudutaan tällöin irrottamaan muusta toiminnasta, joka vaikuttaa väistämättä näiden tehtävien hoitamiseen. Poliisin osalta resursseja sitoutuu välineellistetyn maahantulon tilanteessa tehtäviin, joita ovat muun muassa kansainvälisen suojelun hakemusten rekisteröinti, ulkomaalaisvalvonta, Rajavartiolaitoksen tukeminen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Keskusrikospoliisin osalta tehtäviin, joita ovat eritoten päätöksenteon pohjalle tuotettavan tiedon muodostaminen, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta,

28.5.2024

POL-2024-77203

rikosilmiöiden havainnointi ja sisäistä turvallisuutta mahdollisesti uhkaavien henkilöiden tunnistaminen.

4.2. Sisäinen turvallisuus

Vieraan valtion Suomeen kohdistama vaikuttaminen voi luoda toimintamahdollisuuksia Suomessa toimivalle ja Suomeen vaikuttavalle rikollisuudelle. Keskusrikospoliisi toteaa, että puuttumalla vieraan valtion vaikuttamisen mahdollisuuksiin voidaan tällöin torjua myös sen ympärille mahdollisesti kehittyvää rikollista, ml. kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa. Kolmannen maan kansalaisia välineellistävän hybrdivaikuttamisilmiön vaikutuksia järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan on havainnointu esimerkiksi Valko-Venäjän toiminnan yhteydessä. Rikollista toimintaa on muodostunut eritoten Schengen-alueelle tapahtuvan laittoman maahantulon järjestämiseen sekä Schengen-alueen sisäisen sekundaarisen salakuljetuksen järjestämiseen. Keskusrikospoliisi arvioi, että välineellistetyin maahantulon tilanne voi muodostaa edellä mainitun kaltaista merkittävää rikollista toimintaa myös Suomen itärajalle ja rajan yli henkilöiden järjestämiseen sekä edelleen muualle Schengen-alueelle kuljettamiseen. Välineellistetyin maahantulon tilanteen pitkittyessä rikollisen toiminnan muodot saattavat vahvistua edelleen merkittävästi.

Esityksessä todetusti maahantulon välineellistäminen voi vaikuttaa mm. suomalaisen yhteiskunnan koheesioon sekä yhteiskuntajärjestykseen, ml. yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Keskusrikospoliisi toteaa, että välineellistetty maahantulo voi mahdollistaa tilanteen hyödyntämisen tavalla, joka saattaa uhata kansallista, ml. sisäistä turvallisuutta. Keskusrikospoliisi on tunnistanut itärajalla vuonna 2023 käynnistyneen ilmiön yhteydessä sisäistä turvallisuutta mahdollisesti vaarantavia henkilöitä. Maahantulon pitäminen viranomaisten kontrollissa on keskeistä mm. mahdollisten sisäistä turvallisuutta uhkaavien henkilöiden maahan saapumisen torjumiseksi sekä sellaisten tunnistamiseksi.

Keskusrikospoliisi katsoo, että Suomen viranomaisilla tulee olla tehokkaat keinot puuttua vieraan valtion epäasialliseen vaikuttamiseen ja siten torjua Suomen suvereniteettiin puuttumista. Maahantulon välineellistäminen voi kokonaisuutena vaikuttaa niin Suomen kansalliseen, ml. sisäiseen turvallisuuteen, suomalaisten koettuun turvallisuuden tunteeseen kuin myös suomalaisten viranomaisten toimintakykyyn ja luottamukseen. Kun on perusteltu epäily vieraan valtion Suomeen kohdistamasta vaikuttamisesta, joka aiheuttaa vakavan vaaran Suomen kansalliselle turvallisuudelle, keskusrikospoliisi pitää esityksen mukaisesti keskeisenä, että viranomaisille on tällöin keinot myös vaikuttaa jo ennakoivasta muodostumassa olevaan välineellistetyin maahantulon tilanteeseen. Tilanteen muodostuessa on keskeistä, että

28.5.2024

POL-2024-77203

viranomaisilla on tehokkaat keinot sen hallintaan sekä jatkumisen vaikuttamiseen.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Poliisilakimies

Tommi Reen

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisihallitus